

GENTSE MEMORIEDAGEN: 17-18 Juli

17 Juli 1070

Dood te Oudenaarde van Boudewijn VI, de 8e Graaf van Vlaanderen.
Hij regeerde terzelfdertijd over Henegouwen onder de naam Baudouin IV.
Zie ook "Ghendtsche Tydinghen" - 1996 - N° 3 - p. 129

17 Juli 1345

Moord op Jacob van Artevelde.

Het was niet een van die banale moorden die de algemene afkeuring verwekken, het was het logisch gevolg van een hetze die al een hele tijd tegen hem gevoerd werd.

Hoe is het mogelijk, kan men zich afvragen, dat iemand die vereerd werd als een geniale leider die Vlaanderen redde van de hongerdood, afgemaakt werd onder de vreugdekreten van de bevolking?

Altijd hetzelfde oude liedje: mensen die populair zijn verwekken afgunst en als het iets minder goed gaat is men steeds blij een zondebok te vinden. Men weet dat het een historische constante is dat wanneer 2 groten met elkaar ruzie maken de kleintjes van de brokken delen.

In 1337 verklaarde Edward III van Engeland dat hij de rechtmatige koning van Frankrijk was en hij verzocht Philippe van Valois het te willen aftrappen. Philippe had daar een totaal andere mening over en wij waren vertrokken voor een 100-jarige oorlog. De Graaf van Vlaanderen, Lodewijk Van Nevers, die gehoorzaamheid verschuldigd was aan de Koning van Frankrijk, schaarde zich aan de zijde van Philippe.

Als het zo is, zei Edward, dan kan Vlaanderen fluiten achter mijn wol. En die wol had Vlaanderen nu precies nodig om te kunnen overleven.

En toen kwam Jacob Van Artevelde. Hij manoeuvreerde zeer handig en slaagde er in een politiek van neutraliteit te voeren die het belang van Vlaanderen diende. Maar mooie liedjes duren niet lang en de halsstarrigheid van Lodewijk van Nevers dreef Gent en Vlaanderen in het Engels kamp. Dit stelde toch problemen voor Vlaanderen dat zich gebonden voelde aan zijn leenheer, de Koning van Frankrijk.

Dit probleem werd opgelost door Van Artevelde die het trucje bedacht Edward op de Vrijdagmarkt te laten uitroepen tot Koning van Frankrijk. Maar we zitten volop in de politiek, vergeet het niet, en na een tijdje zag Edward het belang niet meer zitten van een bondgenootschap met Vlaanderen en dat bekoelde onmiddellijk zijn liefde.

En dan was er natuurlijk Geeraard Denijs, de Deken der Wevers, nochtans een

beschermeling van Jacob Van Artevelde. Gedreven door hoogmoed en afgunst -ook al weer een klassiek verhaal- wacht hij de eerste gelegenheid af om af te rekenen met zijn rivaal. Die doet zich weldra voor wanneer Van Artevelde ver trekt naar Sluis om er opnieuw te onderhandelen met Edward. Denijs gaat overal gaan vertellen dat de vrouw van Jacob gevlucht is naar Engeland met een deel van de schatten van de Stad, dat hij zich ten koste van de gemeenschap verrijkt heeft en dat hij het land verraden heeft door zich te laten omkopen door Edward. Wanneer op 17 Juli 1345 Jacob, vergezeld van een kleine lijfwacht 's avonds laat naar Gent terugkomt, heeft men hem herkend. Een woedende menigte, aangevoerd door Denijs, bestormt zijn huis op de Kalandenberg. De poort wordt met bijlslagen ingebeukt en het gepeupel dringt de woning binnen. Jacob wil nog een laatste maal de menigte toespreken, maar begin maar eens te discuteren met een hysterische massa.

Van Artevelde wordt met bijlslagen afgemaakt en zijn lijk uren lang door de straten gesleept.

17 Juli 1549

Filips II legt in de St-Pietersabdij de eed af als Graaf van Vlaanderen.

17 Juli 1568

Pieter Cappoen, gerechtsdienaar wordt op het Veerleplein onthoofd. Reden: hij was te toegeeflijk geweest gedurende de beeldenstorm.

17 Juli 1711

Geboorte van Pierre Joseph Le Blan.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2002- N° 4 - pp. 245-246

17 Juli 1740

Geboorte te Diksmuide van de beeldhouwer Karel Van Poucke.

Op 13-jarige leeftijd is hij reeds leerling bij Pulinx in Brugge. Werkt dan een 4-tal jaren bij Pigalle in Parijs, vooraleer voor meer dan 10 jaar naar Italië te trekken.

Hij wordt hartelijk onthaald aan het Hof van Wenen waar Maria-Theresia hem voorstelt aan onze Gouverneur-Generaal Karel van Lotharingen.

Hij komt dan terug naar zijn vaderland en vestigt zich definitief in Gent, recht over het Stadhuis.

Werken van hem zijn te zien in de kathedraal en de St-Michielskerk. In de St-Jacobskerk de preekstoel, een beeld van St-Jacob en het mausoleum van Jan Palfijn.

Hij stierf in 1812. Hij is afgebeeld op een portret dat hangt in het Bijlokemuseum.

17 Juli 1797

Opening van de Ecole Centrale.

Het was onvermijdelijk dat bij de talrijke hervormingen die hier doorgevoerd werden door de Fransen ook het onderwijs betrokken werd.

De Theresiaanse Colleges werden afgeschaft en er kwam een centrale school in ieder departement. Gent, als hoofdstad van het “Departement de l’Escaut” kreeg dus ook zijn “Ecole Centrale”.

Lokalen vinden voor deze nieuwe school vormde geen enkel probleem: het stond hier immers vol met leegstaande kloosters. Wegens zijn gunstige ligging in het stadscentrum werd de gewezen Abdij van Baudeloo op de Ottogracht uitgekozen. De leraars waren allen eerst aan de tand gevoeld door een “Jury van Openbaar Onderwijs” die de opdracht had de intellectuele bagage van de kandidaten van dichtbij te bekijken.

Het studieprogramma had grondige wijzigingen ondergaan. Het Latijn aan hetwelk men tot hiertoe een overwegende betekenis had toegekend, werd sterk teruggedrongen ten voordele van de wetenschappelijke en praktische vakken. Op het programma stonden er o.m. het tekenen, “cet art propre à orner l’esprit de l’élève et à étendre ses connaissances sans fatiguer son intelligence”, de wiskunde, de spraakkunst, “le don le plus beau dont la nature ait pu nous enrichir”, de fysica, de scheikunde, de natuurhistorie, “la mère de tous les arts”, de plantkunde, de geschiedenis, de wetgeving en de literatuurgeschiedenis.

De eerste prijsuitreiking, in 1798, ging door in de “Tempel der Wet”, anders gezegd de St-Michielskerk. Deze Ecole Centrale zou maar een 7-jarig bestaan kennen. Het Directoire had de plaats moeten ruimen voor het Consulat, wat dan ook weer een onderwijshervorming meebracht. Er moest een Lyceum opgericht worden in het gebied van ieder Beroepshof. In ons land waren dat er 4: Brussel, Luik, Brugge en Gent. De “Ecole Centrale” vatte haar laatste bestaansjaar aan in Oktober 1803. Te dier gelegenheid werd er een Mis van de Heilige Geest gezongen in de St-Michielskerk. We zien dus op enkele jaren tijd de publieke ceremonieën in de Tempel der Wet wel zéér sterk geëvolueerd waren.

De “Ecole Centrale” werd dus in 1804 het Lycée, in 1814 het Koninklijk College, in 1830 het Municipaal College en in 1832 het Atheneum.

17 Juli 1812

De Fransen brengen het huidig systeem van de huisnummering in.

Men begon de nummering uit de richting van het Stadhuis, onpare nummers links, pare nummers rechts. Het was de eerste maal dat men per straat tewerk ging, want vroeger gebeurde dit per wijk. De eerste naamplaten waren uit blik

vervaardigd. Ze werden grotendeels vernieuwd in 1836 om 9 jaar later te worden vervangen door platen uit gegoten ijzer met verheven letters. Tot in 1940 waren de straatnamen tweetalig.

Op 11 Juli 1940 besloot de Gemeenteraad de Franse tekst met een laag verf te bedekken.

17 Juli 1848

Geboorte van Pol De Witte in de krottenwijk Batavia.

Hij zou een niet onbelangrijke rol spelen in de opkomende vakbeweging, iets wat wel merkwaardig was omdat hij helemaal geen fabrieksarbeider was, maar een kleermaker.

Hij was evenwel vertrouwd met dat milieu want zijn vader was een spinner die 75 uren per week werkte, ook de zondagmorgen, want dan moesten de machines gekuist worden.

Zijn moeder werkte eveneens in een fabriek als spinster, maar, al even merkwaardig, in tegenstelling met haar man kon ze lezen en schrijven. Het was dankzij haar -zij het dan ook tegen de wil van zijn vader- dat hij tot zijn 13e jaar naar school mocht gaan, iets wat zo ongeveer een unicum moet geweest zijn in die kringen.

Hij ging in de leer bij een kleermaker en werd zelf een kleine ambachtsman, dat wil zeggen dat hij deel uit maakte van een klasse die zo een beetje tussen 2 stoelen viel.

Door de burgers uit de hoogte bekeken en evenmin geaccepteerd door de fabrieksarbeiders die het niet op hadden met iemand die een hoed droeg en niet op kloefen liep.

Dat Pol De Witte zich het lot van de arbeiders zou aantrekken was dan ook weer te verklaren door het feit dat hij voor een groot deel opgebracht werd bij zijn grootouders langs moeders kant. Grootvader Willem Van Fleteren organiseerde bij hem thuis een soort "politiek salon" waar o.m. de leiders van het eerste textielverbond, Cies Billen en Jan De Ridder, regelmatig over de vloer kwamen.

Pol De Witte zou een tijdje een belangrijke rol spelen in de Gentse Afdeling van de Eerste Internationale. Het is dan ook niet te verwonderen dat hij geficheerd stond bij de politie. Uit deze fiche kunnen wij het een en ander over hem leren: "1,68 m. groot, ovaal gezicht, breed voorhoofd, blauwe ogen, bleke huidskleur, sproeten, blond haar, een kleine blonde snor, redelijk corpulent." Verder stond hij genoteerd als "een zeer geëxalteerde socialist, weliswaar van goede moraliteit, maar een majesteitsschenner." Als particulariteit kunnen wij nog lezen: "Il s'adonne beaucoup à la lecture."

Hij werd bestuurslid van de "Coöperatieve Vooruit", maar kwam in conflict met Anseele en hij stapte het er af in 1896.

Hij stelde zijn belevenissen te boek in “De Geschiedenis van Vooruit en de Socialistische Werkersbeweging sedert 1870.” Deze publicatie werd vooral populair in anti-socialistische kringen. In 1924, hij was toen 76 jaar, schreef hij zijn mémoires die slechts een 60-tal jaren later gepubliceerd werden: “Alles is omgekeerd. Hoe de werklieden vroeger leefden.” Een zeer interessant document voor dezen die geïnteresseerd zijn in de sociale geschiedenis van de 19e eeuw.

Pol De Witte, wiens zuster tussen haakjes gezegd getrouwd was met Edmond Van Beveren, overleed op 11 Maart 1929.

17 Juli 1860

Geboorte van Marc Baertsoen.

Deze advocaat aan het Beroepshof van Gent was gemeenteraadslid van 1891 tot 1911 en Schepen van 1895 tot 1908.

Toen in 1925 de Commissie van Openbare Onderstand ontstond door de versmelting van de Burgerlijke Godshuizen en het Bureel van Weldadigheid, werd hij er de eerste voorzitter van.

Deze medewerker van “La Flandre Libérale” verwierf ook bekendheid met zijn boek “Gand sous l’occupation allemande. Notes d’un gantois sur la guerre de 1914-1918”.

Hij overleed op 19 Februari 1934.

17 Juli 1909

Opening van café “Het Vosken” op St-Baafsplein.

Heette aanvankelijk “Koffijhuis De Vos”. De eigenaar was Cyriel Ysebaert.

18 Juli 1340

Geboorte van Filips Van Artevelde.

In 1382 lag Gent al enkele jaren overhoop met de Graaf van Vlaanderen, Lodewijk van Male. Maar zeg nu eens, met welke Graaf van Vlaanderen lagen de Gentenaars niet overhoop?

In de belegerde stad is de toestand ernstig en er dreigt hongersnood. Men is ten einde raad. En dan denkt men er ineens aan dat zo wat 40 jaar geleden, in een dergelijk benarde situatie, de redding gekomen was van een zekere Jacob Van Artevelde, dat diens zoon Filips woont in de St-Pietersnieuwstraat, rechtover de Bagattenstraat, waar hij het grootste deel van de tijd van zijn lui leven doorbrengt met in zijn achtertuin te vissen in de Schelde. Misschien zou hij wel bereid zijn...?

Hij is dat inderdaad en hij wordt onmiddellijk uitgeroepen tot Opperhoofdman van Gent.

Alle lyrische beschrijvingen in de historische romans ten spijt, mist hij helaas vrijwel al de kwaliteiten die zijn vader beroemd hadden gemaakt. Van zodra deze genadeloze geweldenaar aan de macht komt laat hij zijn politieke tegenstanders afslachten en steekt zelf een handje toe als het niet vlug genoeg gaat. Hij laat er eerst 12 onthoofden, steekt dan zelf de Eerste Schepen (d.w.z. de toenmalige burgemeester) neer in het Stadhuis en laat wat later nog 3 andere Schepenen terechtstellen. In Februari is het de beurt aan de Deken van Vleeshouwers om uit de weg geruimd te worden.

Met 5.000 Gentenaars trekt hij naar Brugge waar hij het 40.000-man sterke leger van de Graaf een memorabele nederlaag toebrengt in het Beverhoutsveld.

Zijn prestige heeft nu een hoogtepunt bereikt en hij is nu zelf heilig overtuigd van zijn geniale krijgskunst.

Lodewijk van Male gaat naar Frankrijk om de hulp in te roepen van zijn suzerein en bekomt die zonder moeite. Een Frans leger rukt op naar Vlaanderen en ontmoet er te Westrozebeke het Gents leger aangevoerd door Filips Van Artevelde. De compacte massa Vlaamse militie, opgesteld op de Goudberg, heeft slechts één kans van slagen: een defensieve taktiek. De verwaande en dol vermete Filips die werkelijk nog alles te leren heeft op het gebied van de strategie, loopt in de val als een klein kind: hij laat zich in de vlakke lokken, gaat over tot de aanval en laat heel zijn leger in de pan hakken. Bij de meer dan 20.000 lijken die het slagveld bedekken, ligt ook dat van Filips.

18 Juli 1501

Geboorte te Brussel van Isabella van Oostenrijk, de zuster van Keizer Karel. Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 1999 - N° 1 - pp. 37-38.

18 Juli 1549

Op de Collatiezolder wordt door het Magistraat een feestmaal aangeboden aan Keizer Karel, zijn zoon Filips en zijn zusters Eleonora en Maria. Dit ter gelegenheid van de inhuldiging van Filips II als Graaf van Vlaanderen.

18 Juli 1559

Plechtige lijkdienst in de St-Michielskerk ter nagedachtenis van de Franse Koning Henri II, op 10 Juni overleden tengevolge van een kwetsuur opgelopen in een tornooi.

Filips II en alle prinses die in Gent verbleven voor het Kapittel van het Gulden Vlies, wonen de lijkdienst bij.

18 Juli 1736

De St-Sebastiaansgilde krijgt bij octrooi het monopolie voor alle vormen van spektakel in de stad.

18 Juli 1754

François Pilsen krijgt octrooi om een papierfabriek op te richten in Gent.

18 Juli 1768

Oprichting van de vrijmetselaarsloge “La Constante Union”, gezeid “De Standvastige Eenigheid”.

Deze loge was vooral samengesteld uit edellieden en burgers. De broeders kwamen alle maandagen samen in een tuin die toebehoorde aan de loge en de eerste woensdag van de maand in het Hof van St-Antonius. Dit hof, niet te verwarren met het gesticht, was gelegen in het Prinsenhof en werd later betrokken door de wijnhandelaar Van Thorenburg.

18 Juli 1799

Stichting van de “Société Patriotique”.

Deze vereniging is niet te verwarren met de “Société Patriotique” die gesticht werd in 1830.

Zij had als doel de bestrijding van de belagers van de Franse Republiek.

18 Juli 1858

Inhuldiging op het Campo Santo van het grafmonument van Joseph Mengal. Het werd opgericht door de “Melomanen”.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2001 - N° 4 - p. 239.

18 Juli 1860

Wet waarbij de octrooirechten afgeschaft worden.

Dit gebeurde hier om middernacht tussen 20 en 21 Juli.

18 Juli 1892

Officiële opening gedurende de Gentse Feesten van de Velodroom op de Godshuizenlaan.

Hij was gelegen tussen de Materniteitsbrug en de Kulderschool.

De piste had een omtrek van 370 m., het middenplein kon gebruikt worden voor militaire feesten, jumping, tennis, voetbal, etc.

Hij werd beheerd door de “Société du Vélodrome Gantois” en werd aangelegd volgens de plans van architect Adrien Ledoux.

De exploitatie was niet rendabel en het geheel werd op 1 Januari 1895 te koop of te huur aangeboden. Het kwam in handen van de “Gantoise” die het gebruikte als sport- en oefenterrein. Het einde kwam er in 1901 wanneer het gehele complex openbaar verkocht en afgebroken werd.

Kwamen dan de verkavelingen van de toen nog niet bestaande Groot-Britanniëlaan, Nonnemeers - en Abdisstraat.

18 Juli 1968

Dood te Knokke van Corneel Heymans. Deze Professor van Pharmacodynamie ontving in 1938 de Nobelprijs voor Geneeskunde.

Hij werd alhier geboren op 28 Maart 1892.

Hij promoveerde tot Dr. in de Geneeskunde in 1921 en werd een jaar later tot Docent benoemd. In 1930 volgde hij zijn vader Jan Frans op als Professor.

Hij bouwde het Instituut van Pharmacodynamie uit tot een internationaal vermaard centrum, dat later naar hem en zijn vader zou genoemd worden.

Hij werd begraven op het Campo Santo.

Hugo COLLUMBIEN

UITSLAG VAN DE PUZZEL 2004

Als U “kiekenvlees” heeft als uitslag, dan heeft u de plaats gevonden waar ik vertoefde om het hoofd koel te houden en zodanig deze kwies te kunnen opstellen. Inmiddels heeft u vastgesteld dat ik deze keer wat minder gewicht van dikke boeken in de schaal heb gelegd en meer “ne serieuze” mens geworden ben, die als toerist ook al eens een dun “boekje” open doe, als ik te ver ga. Als uitgangspunt heb ik de toeristische wandelgidsen “Op stap door Oost-Vlaanderen” genomen van de Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. Als daar niet te veel leugens in staan dan heeft u de oplossingen ook gevonden en die zijn:

- 1) De buitenverblijven van de genoemde Gentse burgerij liggen in de gemeente Brakel.

Het was daar dat de familie Van Saceghem (hun hotel is gevestigd aan de Drabstraat) hun naam gaf aan de *Sassegembeek*; Vlaamse Ardennen nr 3, in: Op stap door Oost-Vlaanderen, Gent 1979, blz. 11.